

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

In Omnes Totivs Anni Dominicas Æstiuas, à Festo Pentecostes vsque ad
Aduentum

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXIX

Dominica XIX. Post Pentecost.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56259)

DOMINICA XIX. POST
PENTECOST.

Partitio.

- 1 Qua vis & techna sit mundi.
- 2 Quodnam sit regnum celo: um.
- 3 Quis Rex & qualis.
- 4 Qua nuptia, & qui serui.
- 5 Qua sub inuitatorum negligentia latitum.
- 6 Quod mundi, & diuitiarum sit ingenium.
- 7 Quod efficax sit medium conuocandi nuptiales.

Simile est regnum celorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo, & misit seruos suos vocare inuitatos. Matth. 22.

FIGVRA.

Eph. x.

POTENS ille Perfarum rex Assuerus solenne omni regni sui satrapis & prouinciarum prefectis conuiuium, ad potentiam maiestatemque suam demonstrandam parauit; quod cum iam aliquot diebus durasset, contigit à rege insigni quadam humanitatis nota Vasthi reginam & uxorem, quæ aliud puellis suis & reginis epulum singillatim parauerat: missis nuntiis inuitari: volebat enim Assuerus eximiam illius pulchritudinem omnibus patere. At tanta illius fuit imprudentia & temeritas, ut Regis liberalitate & humanitate despecta, ad conuiuium, in quo omnes regni Principes & purpurati, & regni satrapæ incunde epulabantur venire noluerit, quamobrem non mediocriter indignatus Assuerus, habito consilio, quamprimum coronam insolentis capite Vasthi deponi, purpuram exui iussit, & superba & arroganti repudiata, obsequentiorem aliam in locum illius substituit. Est haec scilicet, quæ ad dignitatem, qua Vasthi exciderat mox euecta fuit.

Idem omnino hodie in parabola quadam Evangelica legere est, in qua dicitur homo,

quidam rex filio nuptias parasse, & plurimos ad eandem inuitasse; cum vero inuitati venire detrectassent, seruos per viarum compita emisisse, qui alios intrare, & in illorum, qui indignos se præbuerant, locum succedere compellerent. Vtrobique rex est, utrobique epulum, utrobique mysteria, quæ vobis fideliter exponere decreui, modo Spiritui S. opem suggerere, & cœli ac terræ Reginæ precibus suis adesse visum fuerit. Aliis ideo cum Gabriele Archangelo eam saluemus.

AUE MARIA.

Non immerito iuxta omnium SS. Patrum sententiam, mundus omnium inimicorum hominis primus ac maximus est appellatus; ut quo nullus aut sauior, aut crudelior. Quicumque enim technas, dolos, versutias, nequitiam & impias machinationes, quas mortalibus hic inimicus quotidie aduersus salutem illius machinatur, intueri voluerit, nullum profecto eodem aut inhumaniore, aut atrocioris fuisse, aut futurum aliquando comperiet. Ab ipsis enim incunabulis aduersus eum conspirat, vitæ illius tendit insidias, & circa finem vitæ eo angustiarum redigit, ut in animæ salute amittenda versetur.

Quapropter non immerito, cum natura iam olim Plinius exposulauit, cur se erga hominem ut nouercam, erga cætera animalia vero, ut matrem gessisset: quia animalibus quamprimum atque in lucem eduntur, ungulas & arma confert quibus se defendant, & quotidie illisque liberalissime de victu prospicit; hominem vero nudum & inermem in terram induet, necessariis omnibus destitutum, adeo, ut in sudore vultus sui alimenta cõquirere cogatur. Equidem potiori iure in mundum insurgam, quod se in bestias, ut patrem liberalissimum & clementissimum gerat, easdem velut clientes, quotidie nutrens, atque alimenta suppeditans; erga hominem vero, ut tyrannum serui ac mancipij instar eundem flagellis subiiciens, ac iugo tyrannico premens.

In domo Epulonis, ut refert Euangelista, bestia & canes laute reficiebantur, at Lazarus, homo quauis esset & virtute præditus,

Rr 2 fame

I.

Plinius de
natura cõ-
questus.

Mundus
hominem
præ cæteris
odit.

fame ad ostium emoriebatur, *Et nemo illi dabat.* In mundi domo idem omnino videre est: canibus & animalibus abunde suppetunt omnia, homini e contra desunt omnia, nemo illi dat quidquam; vestes si voluerit, emat necesse est; alimenta si desiderat, lucratur; Scientiam si optat, discat: at bestiarum & aues de messe, aiatrone felicitate non sunt, tamen laute viuunt, & regum instar vestiuntur. Mundus cætera cum diligit ac foueat, nullum odit quam hominem, ipse scopus est, in quem vnum omnia acquirunt tela dirigat, & omne virus effundat, si amare illum interdum videatur, honoribus, cumulando fouere, delicias illi offerendo; amplecti, voluptates ac vitæ commoditates suggerendos non est profecto fideandum, proditor est perditus, versutus, hypocrita, atque ita intelligere oportet verba illa Job, *Gaudium hypocritæ, id est, mundi ad instar puncti est,* quod nullam quantitatem, dimensionemque habet, & nullo certo tempore præfinitur: Mundi igitur voluptates nihil sunt, imo ipse inuidus quidam hypocrita est; videntur siquidem exterius gaudia & delicia, sed meræ sunt hypocritæ & vafrities.

Mundus
hypocrita.
Iob. 20.

Mundus
est proditor
instar
Judæ.

Perfidus ille Judas Iscariotes filium Dei exosculatus est, amicitiam symbolum ei præbuit, amicum se fingens & beneuolum, at hostibus simul eum prodidit, & cruci, & morti acerbissimæ tradidit. Mundus item perfidus quidam Judas est, qui osculando, adulando, delicias aliquas & voluptatulas inanes homini offerendo, & amicum se illius integerrimum simulando ad mortem trahit, ad inferos detrudit, & sempiternam damnationem capiti illius accersit. In quo etiam Monarchiam illum Assyrium imitatur, qui Amanum purpuratum e conuiuio Regiæ Estheris ad laqueum rapi iussit. Mundus igitur mera perfidia est & proditio.

Mundus
Jabelem
imitatur.

Jabel vxor Haber Cinæi, Sifaram ducem Jabini Cananæorum Regis domum suam euocans, & amicitiam simulans, tegumenta illi dedit, quibus se cooperiret, & lac in pocum, sed illicitis muliebribus vitam perdidit inglorius. Ita quippe de eadem fertur cum est, *Qua aperuit utrem lactis & dedit ei bi-*

bere, & aperuit illum. Mellita & fallacia illicia, sed ecquæ perfida? Tullit itaque Jabel vxor Haber clauum tabernaculi, assumens pariter & malleum, & ingressa abscondit, & cum silentio posuit supra tempus capitis eius clauum percussitque malleo defixit in cerebrum usque ad terram. Idem omnino facit mundus erga hominem, illum quippe in domum suam admittens, omnemque illi fidelitatem & affectum spondens, egregius eum vestibus cooperiens, lac voluptatum & deliciarum ei propinat, sed perfidiam regens, salutem & animam illius in extremum discrimen vocat.

Quod filia Lothi patri, idem facit & mundus hominibus, hæc quippe patrem vino obrutum ad incestum coegerunt, dixitque maior ad minorem, & c: *Veni inebriemus eum vino, dormiamusque cum eo.* Imitatur hoc mundus: omni namque vitæ vespera homines iucundissimo voluptatis vino inebrians, & fucatis, falsisque deliciis dementatos, in laqueos ad peccatum pertrahit, & in omne delictorum genus præcipites agit. Cum leonem, quem Sampson in agris Philistinum extensum in via reperit, examen apum ore & leoninam rabiem pelle præferente, accuratius intueor, veram mundi imaginem & hieroglyphicum videre videor, qui quidem mel, dulcedinem, voluptatem, blanditias & verba suauia ore præfert, sed viscera habet leonina, crudelitatem, proditorem & nequitiam spirantia. *Qui loquitur pacem cum proximo suo, mala autem in corde eius.* Est enim fallax, dissimulator, impostor, perfidus, qui hominem circumuenit, inani voluptatum imagine à Dei cultu retrahit & deliciis ementiis illaqueat. Angelicus Doctor Thomas in Joannem commentatus ait, mundum technas easdem & astus in homine decipiendo adhibere, quos balnea in piscibus captandis adhibere solet. Hæc igitur fame extimulante per mare natitans fauces laxat, & odorem quemdam suauissimum quem ambram cineream aromatopole appellant, quæ ab imo ventre emanat, exhalat, omnes ut pisciculi eodem illecti, incauti, in fauces illius vltro innatent, & voluntario carceri se mancipantes morti se tra-

Gen. 19.

Mundi do-
lus collatus
cum astu
balanz.

se tradant, periculi ignari in quod certissime se conficiunt. Technæ mundi profecto non minus meruendæ sunt, & famelicum illud monstrum, quod vnicam hominis mortem & interitum spirat, multo astutius: stratagemata namque & astus quibus hominem inuoluit ac decipit, sunt verba suauia ac mellita ore emissa, quibus hominem attrahit, & voluptates quibus eundem illaqueat & inescat: quas cum odorati fuerint homines, mox, quæ eorum vesania & amentia est, in illarum se laqueo magno salutis ac vitæ discrimine, vltro induunt.

Magna profecto mundanorum cæcitas est, & nimius, & inordinatus erga terrenas voluptates affectus. Quorum rabiem propheta Jeremias Onagro comparauit: *Onager assuetus in solitudine, in desiderio anima sua attraxit: & enim amoris sui, nullus auertit eum.* Tanta quippè onagri catulicentis rabies & cæcitas est, itaque furit & efferaescit, vt si in femellam incidere non contingat, per montes, valles, prærupta loca spineta, & dumera discurret & euagetur, imo nec laqueos, casses, venatores, venabula perhorrescat, aut metuat, donec inueniat. Vera hæc cosmophili imago est, qui nihil etiam veretur aut formidat, itaque audita mundi voce & harmonia, rabit & insolescit, nullum vt periculum subterfugiat, quin & animo voluptatulam quandam figens eandem confectatur, nec prius quiescit, quam eiusdem compos fiat, leges transgreditur, Dei mandata violat, imo nec inferos aut supplicia infernaliam perhorrescit. Ita scilicet mundus mortales dementat, & beatitudine spoliat sempiterna.

Jacob prudens ille & cordatus, sed simplex & rectus, Esau fratrem supplantauit, & primogenituræ prærogatiuam illi abstulit, & paterna eum hæreditate, ob pulmentarij lenticulam, exclusit. Facit idem versutus ille impostor mundus, ob pulmentarium siquidem, exiguam inquam voluptatulam, inanes quædam delicias, imo nugas, iure illum, quod meritis Jesu Christi illi in æternam hæreditatem acquisitum est, priuat.

Ægypti Tyrannus Pharaon Israelitas regni sui laboribus occupans & cepa, & alio

eisdem pascens, à proposito in terra promissionis tendendi illos auertebat, atq; omnem illos manna cœlestis gustum, spem dulcedinemq; amittere cogeat. Mundus veterator ille senex ac tyrannus eodem vitur astu hominem quippe voluptatum mentia reficiens, omnem ei gustum & memoriam deliciarum vitæ cœlestis aufert, eumq; negotiis & curis mundanis occupans impedit, quominus ad cœlestem ac sempiternam felicitatem adspiret. Cuius rei periculum hodie in Evangelio legere est, in quo sub parabola cuiusdam inuolucris, rex quidam nuptias fecisse filio suo legitur, & multos ad eandem inuitasse, inuitatos autem, his scilicet in villam abeuntibus, illis autem aliis negotiis occupatis, venire noluisse. Ecce mundi astum, ecce beatitudinis perpetuæ amissionem. Historiam refert Matthæus: *Simile est regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo, & misit seruos suos vocare inuitatos.* Vobis pro rei dignitate aliquid super hoc themate prolaturus, primo de nuptiis & rege, qui eandem parauit, ac deinde de impudenti venire nolentium excusatione loquar: atque hinc videre poteritis, quam infidus, astutus, peruersus sit mundus, quantaq; hominis cæcitas.

Omnia parabola huius membra circumstantiasq; examinans, inuenio per regnum cœlorum, de quo hic sermo, Ecclesiâ denotari, per regem Deum patrem, per sp̄sum, filium illius vnigenitum, per sp̄sam vero, sacram illius humanitatem, Spiritum sanctum vero coniugium & cõnubium connectere, vt pote, qui verbum diuinum naturæ humanæ in vna hypostasi tam arte copulauit, vt è duabus illis naturis non nisi vnica persona coaluerit. Nuntij vero & serui, qui homines ad nuptias inuitant, ipsi fuere Prophetæ, Apostoli, atq; omnes verbi Dei præcones & concionatores: Prophetæ siquidem inuitant Iudæos, Apostoli autem cæteras orbis nationes; Porro in omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum. Ad has autem nuptias inuitari aliud non est, quam ad communionem participationemq; omnium bonorum, quæ Dei filius in mundum attulit, vocari. Ecce & alium sensum

Mundus: Pharaonis similis.

Propositio:

Mystica parabola: huius expositio.

Psal. 18.

ler. 2.

Mundano rum cæcitas.

Gen. 25.

Alius parabola sensus.

Hinc quoque & alius mysticus sensus elici potest: Judaeos scilicet auaritia deditos, & voluptatibus terrenis affixos, quod ad Christi fidem venire noluerint, ad quam tamen prophetarum oraculis, & uia Christi uocati erant, sed prophetas ipsos pessime acceperint, Jeremiam lapidibus obruerint, Esaiam ferra secuerint medium, Jesum Christum denique cruci affixerint, derelictos, & Deum seruos suos, id est, Apostolos, in exitu uiarum gentilium, qui non in uia salutis, sed in exitu uiarum & extra uias erant, errantes in superstitionibus suis & idololatria, destinasse, iussisse autem, ut ad Ecclesiae nuptias inducant bonos & malos (hos siquidem tolerat, sperans illos tandem ad bonam frugem redituros.) multos quoque hac inuitatione audita ad nuptias uenisse, ut ex Actibus Apostolorum & historiis Ecclesiasticis uidere est. Et quemadmodum grauiter animaduertit in eos, qui ad fidem & Ecclesiae nuptias venire detrectarunt, ita & alios acerbissime punire, qui sine ullo respectu & impudenter, sine ueste nuptiali, se ingerunt. Illos uero ad has nuptias admitti non mereri, qui non nisi unicum fidem habent, at solos ueste charitatis indutos: qui uero solam & nudam fidem attulerint, manibus & pedibus ligatis in tenebras exteriores conijci. Atque hic genuinus parabola nostrae sensus est.

II. Ecclesia cur dicta regnum caelorum.

Simile est regnum caelorum homini regi. Per regnum hoc caelorum, ut iam dixi, & iterum repeto, Ecclesiam intelligo, quae ideo regnum dicitur caelorum, quod, qui eidem praesidet & eam dirigit, diuinus quidam rex sit & princeps uere caelestis. Regnum adhuc magnificum est, quodque ceteris regnis anteflat. Primo, quod iuste fundatum sit & in illo in quo insignis eluceat aequitas, & omnis exulet tyrannis: nam propter diuinitatem, idque respectu unionis hypostaticae & redemptionis generis humani, Christus hoc sibi regnum comparauit, & merito Ecclesiae caput & princeps est constitutus. Unde praedixit oraculum propheticum, *Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum eius.*

Secundo cetera regna antiquitate supe-

rat, nullumque in mundo existit, quod Ecclesiastico sit regno antiquius. Alexander Graecorum monarchiam inchoauit, Cyrus Medorum, Xerxes Persarum, Romulus Romanorum, Ninus Assyriorum, Saul Iudaeorum, sed cum ipso mundo coepit Ecclesiae Monarchia, & eiusdem cum illo est aetatis, ducit quippe originem suam iam inde ab Abel, qui in ipso mundi uixit exordio.

Tertio praecellit ceteris imperiis nobilitate, magnitudine & magnificentia, omnis item & manamque provinciae, aut regni alicuius nobilitas & maiestas in multitudine dominiorum & prouinciarum numero sita est: unde patetialtes, *In multitudine populi dignitas regis, & in paucitate plebis ignominia principis.* Atque ideo magni sit Assuerus rex, qui regnauit ab India usque ad Aethiopiā super centum uiginti septem prouincias. A regnum Ecclesiae nullis limitibus circumscriptur, utrumque polum in terminum habet, & quatuor mundi climata illius fines sunt. Unde Psaltes: *Dominabitur a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos terrarum.* Et Euangelistes: *Euntes in mundum & in uersum praedicate Euangelium omni creatura.* Et pater aeternus, *dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terrae.* Et Christus, *Data est mihi omnis potestas in caelo & in terra.*

Quarto Ecclesiae regnum terrena praecellit bonorum diuitiarumque abundantia, nihil siquidem hic deest, & nihil ab aliis Monarchiis mutuatur, quod euidentis magnitudinis illius & potentiae argumentum est: corpus enim & sanguinem Christi continet, eam illam regiam ac lautam, gustu suo delicias regibus & Angelis voluptates afferentem. Reperiuntur adhuc haec in regno reliqua sex Sacramenta, quae magnam recipientibus gratiam conferunt. Ipsum scilicet regnum Chanaan est, uera terra promissionis, ager fertilitatis, in qua petrae Petri & montes Caluariae caelestis gratiae mel & iucundum diuinae misericordiae lac emittunt. Ipsa est hortus sponsae in quo nunquam fructus ueteres deficiunt, & noui semper succrescunt, *(In horto meo poma noua & uetera.)* Ipsa est tabernaculum Moysis, in quo

Ecclesia regnum cetera vincit antiquitate.

Nobilitate magnitudine & magnificentia.

Esai.

Psal. 72. Prou. 16. Psal. 2. Matth. 28.

Regnum caeleste excellit cetera rerum abundantia.

in quo mensa recentibus panibus semper infructa est, donis, inquam, benedictionibus & gratis referta.

Regnum
coeleste ce-
teris robo-
re praestat.
Psal. 128.

Quinto praereliquis omnibus laudari me-
reor quod forte sic infractum, & inexpugna-
bile: & cum nulli subditum sit, cetera omnia
subiecta habet, nulli subest, at omnibus praer-
est, hinc rupi in edificatum dicitur, quod nul-
la mundi procellae & tempestates ipsum
concutere, labefactare, nedum evertere
queant: *Et super hanc petram aedificabo eccle-
siam meam, & porta inferi non praevalent ad-
uersus eam.* Multi quidem regnum hoc in-
uadere conati sunt, sed illud non cedit, nec
expugnabile est, vnde ipsum praeficiens vates
dicebat: *Sape expugnauerunt me à iuuentute
mea, dicat nunc Israel, saepe expugnauerunt me,
et nunc non potuerunt michi.* Ideo nunquam de-
iici & destrui potuit, ceteras tamen Monar-
chias evertit & pessum dedit. Cuius rei fi-
guram in palatio Regis Babylonicum videmus:

Dan. 2.

qui somnians lapillum monte vidit descen-
dētem qui postquam pedibus statuae ex auro,
argento, aere, ferro aliisque compositae alla-
psus, eandem deiectam in cineres redegressisset,
adeo mox excreuit vt totus eum orbis vix
capere potuerit. Quae omnia significabant,
regnum Ecclesiae in petra quae ortum & ini-
tium è caelo ducit fundatam, aliquando
potentes mundi monarchias eversurum, at-
que ita agendum, totum vt orbem nominis
sui Maiestate & gloria ac magnitudine re-
pleturum sit.

Coeleste re-
gnum legi-
bus & insti-
tutis cetera
superat.
Psal. 118.

Sexto Imperium Ecclesiae ceteris maius
ac diuinius est, quod politica instituta, le-
ges & instituta contineat. Habet siquidem leges sanctas
& excellentes, quaeque ciuibus non modo
pacem temporalem more humanarum ac
ciuiliū, adferunt, sed vitae etiam perpetuae
participes faciunt. mandāt enim diligere Deum
super omnia, proximum sicut nos ipsos.
Porro Dauid leges has sanctas & immacu-
latas & animabus conuerendis idoneas ap-
pellauit: *Lex Domini immaculata, conuertens
animas.* Leges etiam a quissimas, quae vir-
tutem propugnant, & vitia e contra oppu-
gnant: leges denique diuinas & coelestes,

non quales Dracon Atheniensis tulit, quae
teste Cicerone, sanguine erant exaratae, sed
amorem, benignitatem, ac misericordiam
spirantes.

Septimo regnant hoc ceteris praestat, Superat etiam
quod durabile sit ac perpetuum: aeternitas iam aeterni-
tate. quippe illius terminus est, & saecula limites

est enim illud de quo variatus olim est Dan. 7.

Daniel, *potestas eius potestas aeterna, qua non
auferetur, & regnum eius quod non corrumpetur.*
Et Psalmographus, *Regnum tuum re-
gnum aeternum, regnum omnium saeculorum.*

Angelus quoque Virgini loquens ait: *Et re-
gni eius non erit finis.* Et quamuis tempus re-
liqua regna destruxerit, & sceptrum, coronas,
diademata rubigine exederit & pessum de-
derit: nullum tamen hoc vnquam finem ha-
bebit, & quamdiu mundi haec machina sub-
sister, durabit, nec vnquam simile vel par ei
exister.

Deniq; inter reliqua eminet, ob regis sui, III.
qui Christus est, Dei filius vnigenitus, patri
consubstantialis, sapientia, virtus, & fortitu-
do Dei omnipotentis, sapientiam, scientiam, i-
am ob re-
gis nobili-
dignitatem, dotes ac merita. Plato beatas res-
tatem ac sa-
publ. tum fore dicebat, quando aut reges pientiam
philosopharentur, aut philosophi eandem
gubernarent. Beatum igitur ac vere beatum
Ecclesiae regnum, cuius rex philosophorum
rex est hominum simul & Angelorum do-
ctor, & in omni scientiarum genere versatif-
simus de quo Apost. ait: *In quo omnes thesauri
sapientiae & scientiae absconditi.* Col. 2.

Christus igitur regni huius rex est, atque
hoc & prophetarum oracula, & veteres fi-
gurae denotarunt, quin vt regem caelum &
terra illum adorant. Quamuis enim ante
mysterium incarnationis Dei vnigenitus
non minus rex esset quam Pater, tamen
postquam homo factus in hunc mundum
venit, singulari quadam ratione hanc sibi
dignitatem & donum promeruit, & impri-
mis vt totius Ecclesiae rex diceretur. Quod
liquidò testatur Apostolus; *Eum, inquit,
qui modico quam Angeli propter passionem
mors minoratus est, videns Iesum gloria &
honore coronatum.* Quibus verbis ad Psal-
mistam alludit: *Quid est homo, quod memor-
es eius?*

Christus
verus Ec-
clesiae rex.

Hebr. 2.

Pfal. 8.

Phil. 2.

as eius? &c. Minuisti eum paulo minus ab Angelis gloria? & honore coronasti eum Idem quoque Apostolus ad Philippenses ait, Dedit illi nomen, quod est super omne nomen, nomen inquam regium.

Atque idcirco Gregor. Nazianz. Episcopus regem gloriae Christum appellat, arque in suum sensum exponit verba illa Psalmi: *Attollite portas principes Sesebras, & eleuamini porta aternales, & introibit rex gloria.* Quin & Ioannes in Apocal. videt eum diadematis variis redimitum dicens, *Oculi eius sicut flamma ignis, & in capite eius diademata multa, & vocabatur nomen eius Verbum Dei.* Variorum diadematum meminit, quod regia Christi corona & humana simul & diuina esset, & in varia regna ac prouincias Dominiam haberet, erat siquidem rex caeli, terraeque sudæorum, Gentium, & in primis Ecclesiae. Idco quoque in eadem Apocal. Angelus ille, qui magno consilii Angelum, id est, Iesum Christum, representabat, in eodem loco diadematis in capite habuisse scribitur nam iris, vt Poetae docent, & ipsa demonstrat experientia:

Mille habuit varios aduerso sole colores.

Hoc potro hieroglyphicum denotabat, Christum Angelorum regem, varia sub se complecti regna, vt iris qua coronatus erat, colores continet varios, certum igitur & indubitatum est, illum regni caelorum, de quo praesens Euangelium, regem esse. *Simile est homini regi.* Bene autem & ad rem dicitur hic homini regi, tum quod prius hominem esse oporteat, quam regem, tum etiam, quod reges dum dignitatem suam intuentur, & splendorem regium respiciunt, homines se esse obliuiscantur. Cherubinus ille, qui leonem faciem habebat, humanam quoque praeferebat. Ita quoque princeps qui inter homines est quod leo inter animalia, dum leonino more regnat, regnet simul vt homo, & se hominem esse agnoscat. Quando autem hanc rex mentem induerit, & esse se nouerit, tum demum regnum caeleste est.

Solebant veteres regibus suis assidue inculcare, & vt se homines esse meminissent

semper suggerere, ne forsitan altum saperent, & insolerent. Quin & Tertullianus & Hieronymus tradunt, Romanos triumphali curru urbem inuectos, quosdam habere solitos, qui alta illis voce, inter ceteros ouantrium applausus inlamarer: *Memento te esse hominem.*

Quin & Philippus Macedo, vt tradit Plutarchus, quotidie mane a quoda hifice commonitorijs verbis salutabatur: *Rex memento te esse hominem,* quasi diceret, Regem te dii constituerunt, & natura hominem, noli in regnando ita regem agere, vt hominem exuas: nam regnum humanitate destitutum mera tyrannis est.

Hinc plurimi reges quoniam se homines esse ignorabans brutorum instar regnarunt, prouincias euerterunt, subditos afflixerunt, & regnum amiserunt. Idcirco forsitan Nabuchodonosor in bestiam commutatus est, & a Deo audiuit: *Tibi dicitur Nabuchodonosor rex, Regnum tuum transibit a te.* Et ab hominibus eicient te, & cum bestiis & feris erit habitatio tua: *fenum quasi bos comedet.* Haec item ob causam Titus & Vespasianus Imp. Romani apri & feri depalcentes a Palmo-graphi oraculo vocitati sunt. *Exterminauit eam,* id est Ierusalem, *aper de silua, & singularis ferus depastus est eam.* Titus scilicet & Vespasianus, qui eandem exciderunt & euerterunt.

Iterum repeto, & dico, imperiorum ruinam; rerum publicarum calamitatem, regnum interitum, nationum euerfionem, subditorum grandinem & pestem dominiorum esse, principes & reges dum humanitatem exuunt, crudelitatem induunt, & instar tigridis fauissimae, non vero hominis, regnant: cuius rei egregiam in libris Iudicum legimus historiam. Arbores olim regem dum eligerent, qui ceteris imperaret ac rueretur, rhamnum sentibus horridam ceteris praeposuerit: sed insciae perniciem sibi & ruinam arcessuerunt, hanc quippe vbi corripuisset ignis, omnes simul exusta sunt. Parabola haec per Ioatham proposita significabat, Sichimitas qui Abimelechum in regem elegerant crudelem & sanguinis sitientissimum, sibiipsis perniciem attulisse, sed eade mul

Ezech. 1. Meminerit rex se hominem esse.

Dan 4.

Pfal. 79.

Regnum euerfio, regum est crudelitas.

Reg duo bra stit mil dia

Can

Cap 1

Com munc

Pfal. 1

Terti Deus goga lpon

Regnum
duo habet
brachia, iu-
stitiam &
misericor-
diam.

mul opera denotabat, tunc populos & subditos discrimen adire presentissimum, & ruinæ expositos esse: quando Princeps spinosus, horridus, rigidus, crudelis ac morosus regni gubernacula tenet. Regnum scilicet duo habet brachia, vnum iustitiæ; misericordiæ alterum; id est dextrum. Igitur rex simul sit, simul & homo: *Simile est regnum calorum homini regi.*

IV.

Quid autem hic ait rex? *fecit nuptias filio suo*, factæ sunt hæc nuptiæ in mysterio incarnationis, in qua pater æternus humanitati nostræ filium suum vnigenitum copulauit, & ob connubium hoc regnum illi dedit, & Ecclesiæ diadema illi imposuit. Gloriatum hoc nuptiæ sponsa, & ait in Canticis. *Egre dimini filia Sion, & viderem regem Salomonem in diademate quo coronauit illum mater in die dispensationis illius.* quem locum omnes prope modum patres de hisce nuptiis intelligunt, vt Gregor. in Comment. Bernard. serm. 2. de Epiphania. Hugo de S. Victore libr. Sententiarum sent. 69. tit. de duplici gloria Salomonis S. item Ambr. lib. de inuol. Virginis dicens: *Beatus est Maria uirginis, qui tantum Dominum coronauit, quando formauit, coronauit eum quando generauit.* Multo autem clarius August. *Idem ipse vnus Christus qui processit ex uirginali tanquam sponsus de thalamo suo, in quo uero spirituales nuptiæ celebratæ sunt: Deus coniunctus est carni, & caro adhaesit Deo, et esset vnus Christus & totus homo.* Gregor. idem omnino, sed uerbis relatu dignissimis; *Tunc Deus pater, inquit, Deo filio suo fecit nuptias, quando hunc in utero uirginis humana natura coniunxit, quando Deum ante sacula fieri uoluit hominem in sine uuluerum.* De hisce nuptiis Propheta regius iam olim locutus est, dicens: *Tanquam sponsus procedens de thalamo suo. O nuptias felices! ò thalamum uere regium!*

Cant. 3.

Cap. 16.

Comment in hunc locum.

Psal. 18.

Tertio
Deus syna-
gogæ de-
sponsatus.

Fecit nuptias filio suo. Porro de hisce nuptiis loquens S. Hieron. ait, tertio Deum synagogæ desponsatum esse eamque sibi in coniugem adaptasse, primo in circumcisione, deinde in promulgatione legis in monte Sinai, tertio denique in mysterio incarnationis, quando Verbum caro factum est & Dei filius hominem induit. Porro harum nuptia-

Tom. 2. Pars Æstina.

rum figuræ erant connubium Moysi cum Ethiopissa, Samsonis cum Philisthæa, Al-
in Epist. ad
Corinth.

Qui fecit nuptias filio suo. Ad hæc autem nuptias vniversi oibis mortales inuitati fuerunt, serui per omnes terrarum angulos destinati, denuntiationes ubiuis locorum audita.

Et misit seruos uocare inuitatos ad nuptias. unde in huius rei signum in Apocal. scriptum est:

Apol. 19.

Et audiui uocem quasi tubæ magna, & sicut uocem aquarum multarum, & sicut uocem contritorum magnorum dicentium: Gaudemus & exultamus, & demus gloriam Deo, quia uenerunt nuptiæ agni. Prima uox tubæ similis, fuit uox patris æterni, dum dixit: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite.* Secunda torrentium uox fuit annuntiatio omnium Prophetarum, de qua in Actis legimus: *Huius omnes Prophete testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum.* Ultima uero similis fuit uoci tonitruorum, uox inquam sanctorum Apostolorum, quæ per totum orbem inualuit; scriptum namque est in Actis: *Virtute magna reddebant apostoli testimonium Iesu Christi Domini nostri.* Quibus omnibus uocibus ad nuptias inuitati sumus.

Vocibus, inquam, clamantium, magnoque boatu dicentium, omnia parata esse, atque ideo properandum: non nisi conuiuias expectari & requiri. *Omnia parata sunt.* Porro nuptiarum harum apparatus ipsa fuit mors & passio Christi, & sacramentorum uirtus, quæ in iisdem fuit instituta. Atque ideo primi nuntij, id est, prophete, non dixerunt: *Tauri & altilia occisa sunt, & omnia parata;* sed Hebræos prophetis duntaxat ad nuptias inuitarunt. At secundis, id est, Apostolis, non modo iniunctum fuit, ad nuptias inuitare, sed inuitatis etiam dicere, omnia parata esse, Messiam scilicet quem expectarunt, iam aduenisse, crucifixum, mortuum, resuscitatum esse, omnia denique quæ ad hominum salutem necessaria uidebantur, esse præparata, nihilque à parte redemptoris ad redemptionem deesse, atque ideo illos ad nuptias venire, id est, Christo agnoscere, fidem illius amplecti, eique

Ss

obs-

obsequium præstare debere, audite ut in-
clament, *Omnia parata sunt, venite.*
In adventu Iesu Christi omnia pa-
rata fuere ad salutem nostram.

Hebr. XI.

Luce. 10.

Diabolus quippe fugatus est, mors motua, cælum referatum, infernus oberatus. Pater æternus, reconciliatus, redemptio ini-
ta, peccatum dimissum, vitulus saginatus occisus, Christus Iesus cruci affixus, pristinæ gratiæ homo restitutus, pax reddita, omnia denique parata. Quanto DEVS bonæ gaudii Sancti patres hæc exceperunt, quan-
tam lætitiâ his auditis percepissent! fuerunt quidem inuitati, at nondum omnia parata erant. Incarnatio Vnigeniti Dei non-
dum peracta, crux nondum compacta, non-
dum mons Caluariæ supplicij designatus, nondum Pilatus funestam mortis senten-
tiam in Redemptorem tulerat. *Sed iuxta fidem defuncti sunt omnes non acceptis re promissionibus.* Hinc æui sui Iudæis dicebat Dominus. *Beati oculi, qui vident quæ vos videtis,* quasi dixisset. *Quam beatos se credidissent aui, & abavi vestri, atque adeo omnes qui iam limbi carcere detinentur, si vidissent ea quæ vos videtis, & omnia ad redemptionem peracta inuenissent, ut vos videris.* Displicite igitur vobiscum auditores, quanta sit harum nu-
ptiarum dignitas, quantaque felicitas ad has inuitatum esse, & interea ad alterum con-
cionis membrum descendam, & magnam illam venire detrectantium ingratiudinem exponam.

Y.

Uti autem neglexerunt Rex igitur hic post quam nuptias filio parasset, & quocumque locorum nuntios ad inuitandum destinasset, nemo comparete voluit, sed omnes ob negotia quædam, ut aiebant prægnantia, sese excusarunt, ô pudor, ô malum, ô ingens mentis cæcitas! quid? anne Principis preces contemni? homines Deum vocantem nolle sequi? Sponsa illa in Canticis dilecti sui verbis auscultare, eiusque amoribus reciproce amando respondere recusans, tandem ubi in vigiles ciuitatis incidit, eiusdem opem inelamavit, sed frustra: utque illa amantem neglexerat, ita tunc eius auxilium non meruit experiri. Audite ut queribunda de illo expostulat, *Quæ sui & non inueni, & vocaui, & non respondit mihi.* Quam igitur peri-

Cant. 5.

culosum est vocem & inspirationes diuinas surda aure præterire.

Et neglexerunt & abierunt. O mentis insania, ô quanta mundi cæcitas, negligere cœlestia, & tanto erga terrestria amore affici? sed terrena potius contemnere oportuit, & ad cœlestia anhellare, hæc scilicet amari & desiderari merentur, reliqua ne optari quidem: & sane quidquid in hoc inferiori orbe à fortuna dari solet, inconstans est & caducum, casibus obnoxium, instar vmbriæ fugacis præterit, & sapientis iudicio fami in morem euanciscit. At qui illud ipsum pedibus prote-
rit, heroicum se, generosum, strenuum, magnanimum ostendit, & virili quadam & macula præditum constantia. Quod & ipsi Ethnici non ignorarunt.

Refert Philippus Diez magni in Hispania nominis Ecclesiastes, Philippum Macedonem Philosophi inuixisse aliquando, insignem, ut quæstionem proponerent eamque in utramque partem disceptarent, & validis utrinque rationibus & argumentis fortissimis defenderent. Regis igitur voluntati morem gesturi, hanc tandem proposuere; quid in rerum natura maximum foret. Hanc quidam è numero satis, ut putabat, apposite dissoluturus aiebat, montem Olympum esse, qui ceteris montibus esset altior, & cœcumen intra nubes conderet, adeo ut & a ventis & procellis sit immunis: alius esse dixit aquam: quæ ignem domaret, flammam exstingueret, tanque ample pateret, ut terræ superficiem cooperiat. Addidit tertius, neutrum scopum veritatis attingisse, sed solem esse, qui terram simul & aquam magnitudine superaret, & lumine suo verumque clementum illustraret. Quartus rem penitus rimatus, & ad veritatem quam proxime tendens, priorum sententiam explodens, ait esse cor hominis, quod magna contemnit & irideat, atque hic meo quidem calculo scopum attingit, & dignum philosopho sententiam protulit. Credebat namq. res mundi huius adeo viles & exiguas, ut qui easdem pessundare & negligere noverit, non mediocrem gloriam mereatur. At heu! inuitati nostri contrarium pe-
nitus

Tom. 4.
Dom. 5. 10.
Pascha.Infig
lego

hitis agunt, non nisi nugas & inanias mox evanescentes confectantur, & negligunt cœlestia.

Et neglexerunt. O vesania deploranda, & vecordia stolidissima! si ad laborem, sudorem inuitarentur, excusare se forsitan potuissent, sed ad nuptias regias vocatos sese excusare intolerabile, indignum, imo brutum est. Satan ad laborem, eculum, crucem, ærumbas inuitat, quas superbi, antequam ad honores, diuitiasque peringant, velint nolint, pati debent: omnes tamen eodem properant, & festinant, ne forte excludantur. Inuitat etiam ab altera parte mundus ad miseriarum iliadem, inquietudinum pelagus, quibus tamen libentissime & vltro sese offerunt avari, insomnes traducentes noctes, maris pericula adeuntes, alienas regiones peragrantes. atq; hæc omnia rosas & delicias credunt: Deus vero ad incundas filij sui nuptias inuitat, & tanta interea mundanorum cœcitas est, vt tantum bonum negligant, & inania negotia tantæ benevolentia: amoriq; præponant.

Insignis allegoria.

Saul Israhelitas auersurus, Dauidem ne in Regem eligerent, neve ad sceptrum sublimarent, hæc ait: *Audite me nunc, filij Iemini, nunc quid omnibus vestris dabit filius Isai agros, & vineas, & vniuersos vos faciet tribunos & centuriones, quia conturbasti omnes aduersum me? quasi diceret, Cur in opis partes sequimini, qui vos locupletare ac felicitare nequit? Quanto potiori iure de vobis conqueratur Deus, Deus inquam diuitiarum & omnis potentia, dicens: Cur partes foues diaboli, eiusque signa sequeris, qui præter tormenta tartarea nihil tibi dare potest? & deseris illum, qui æternis te cumulare diuitiis, & potentem te reddere potest? Sed frustra querimur, tanta siquidẽ hominis cœcitas ac stultitia est, proprium bonum vt negligat, & solam suipsum ruinam querat.*

Et neglexerunt. O negligentiam culpandam! ô stoliditatem risu dignam! Purpuratus ille Persa Aman felicem se credebat & mortalium omnium beatissimum, & sortem suam apud omnes deprædicabat, quod ipse solus, cum rege ex vniuersa Ducum & Imperatorum multitudine, ad conuiuium

à Regina Esther vocatus esset. *Regina quæque Esther nullum alium vocauit ad conuiuium cum rege præter me, apud quam etiam eras cum rege præsums sum.* Hi vero tantum sibi honorem exhibitum, quem ad nuptias filij sui inuitando Deus illis ostendit, negligunt. Quamprimum, vt Assuerus, regium illud epulum in Suis instruxit, omnes ad illud præfecti, satrapæ, & prouinciarum gubernatores ab omnibus regni finibus aduolant; at hi nostri ad Regis ac Dei sui nuptias inuitati, venire neglexerunt. Et cur? *aberunt alius in villosam suam, sua, vt negotia exequerentur.*

Non possum autem, quin insignem mundanorum demeret facultatem: quamuis enim mundani malis variis opprimantur, & grauissima in mundo supplicia sustineant, eum tamen semper exosculantur, & obsequium illi præstant fidelissimum. An non recordamini eius, qui alias dixerat: *iuga bonum emi quinq;.* Mundus siquidem homines quinq; iugis adnectit, Christus autem non nisi vnicum habet, quod ipsum & suaue est. *iugum meum suauis est, & onus meum leue:* omnes tamen mundum sequi malunt. Nolebant Hebræi, ad ollas carneas assueti, Ægyptum relinquere, quo in terram promissionis concederent, & malebant Pharaoni, qui laboribus illos macerabat, obsequi, quam Mosis, qui paterne eos habebat, imperio parere, præferre scilicet cæpas, allia, porcos barbarorum, manna & cornucibus deserti Sinaitici.

In Zacharia legitur: *Et ecce talentum plumbi portabatur, & ecce mulier vna sedens in medio amplexu, & dixit, hæc est impietas.* Designare forsitan voluit, quam graue & ponderosum sit peccatum; & quot in anima peccata continentur tot quoque illam talenta & massas plumbi humeris sustinere. Vel potius ostendit, quanta sit mortalium in mundo viuentium onus & sarcina, qui instar baiulorum, ita sollicitudinibus, laboribus, molestiis, curis onerati sunt, sub onere, vt fatiscant, & sæpenumero concidant: ita tamen homo diuturna peccandi mundoque obsequendi consuetudine obduruit, vt ipsum peccatorum pondus, & mundano-

rum negotiorum grauitatem non sentiat, tamq; quiete agat quasi Deum offendisset, nullumq; humeris pondus sustineret.

Esa. 24.
Mundanus
terra est
habitator.

De mundanis ita locutus est Esaias: *Formido & fuma, & laqueus super te, qui habitator es terra.* In quibus verbis duo notanda sunt, primo peccatorem dici ciuem & habitatorem terra: quod corpore, anima, affectu & toto corde in eadem inhabitet: quidquid enim cogitat, loquitur, agit, terrenum est & terram sapit: deinde sexcentis eum angustis, mille circumdari periculis, & insidiis variis impeti. Hinc quippe eum diuexat formido, illinc ambitio; hinc instat auaritia, illinc adurit luxuria, omnia deniq; vitia eum excruciant, vt taceam mille conscientia aculeos & remorsus, qui eum perpetuo exagitant, varias item Saranae conspirationes & molimina, quae assidue in caput illius cundantur: atque hinc nulla ei vsquam affulget quies.

Psal. 35.

Huiusce rei mentionem faciens Psalmista ait: *Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus.* Caeterum elati & alti cordis est, saecularia & mundana contemnere, nec mundi haereditatem adire velle, nisi in quantum necessitas corporis exigit, hac spe scilicet accedente, nunquam nobis ad vitam necessaria defutura, quae Deus de suo abunde suppeditabit: & quemadmodum, qui de Deo diffidunt, eiusq; prouidentia non nituntur eundem grauissime offendunt, & quodammodo negligunt, ita econtra qui in eundem spem suam coniciunt, & mundum pedibus proculcant, illum extollunt, illiusque prouidentiam celebrant ac depraedicant; deniq; paucis, vt complectar, docere propheta voluit, seruire Deo volupe esse ac iucundum, mundum vero sectari, tetricum ac difficile.

2. Paral. 36.
Mundani
vinculis
negotiorum
inligati sunt
vt remiges
in tritibus.
Exod. 1.

Infelix Rex Manasses magna olim cordis amaritudine dixit Deo: *Incuruatus sum multo vinculo ferrei, & non est respectus mihi,* id est, miseris immerisus iacco, & nemo auxiliatricem mihi porrigit manum, meiq; miseretur. Quoniam hodie homines, qui instar remigum ad triremes relegatorum, ita negotiorum vinculis ac compedibus captiuati sunt, vt ne respirare quidem possint, aut spiri-

tum ducere, illud ipsum repetere possunt? Sed quotnam mentem & intellectum negotiorum pondere oppressum habentes, suo onere fatiscunt & curuantur?

Aegypti tyrannus Pharaon videns Hebraeos in immensum excrecere, quotidieq; numerum eorum augeri, metuens ne forte seditionem aliquam ac tumultum improvisum concitarent, suis ait: *Ecco populus filiorum Israel multus & fortior nobis est, Venite, sapienter opprimamus eum, ne forte multiplicetur.* Et ecce dictum factum: quamprimum enim constituit operum praefectos & exactores, qui eos assiduo labore exerceret, & opere absoluto mercedis loco fustigationes & flagella perfoluerent. Videbat siquidem illos in quiete & otio immensum augeri, cui vt obstitaret, vrbibus exaedificandis eosdem occupat. Huius rei occasione ait hunc locum Origenes, diaboli stratagemata penitus simile esse, atque eodem illum viartificio: cernens namq; Christianos quiete & tranquillitate spiritus in virtutibus proficere, metitaque illorum in immensum augeri, mundana negotia suggerit quibus eosdem destinet, & instar asinorum grauat, adeo, vt non mediocre sibi detrimentum inferant: incitat ad haec, vt villas coemant, domus aedificent, aliisque inanibus & nugacibus negotiis se implicent, adeo, vt mente animoque perturbati nullum Deo obsequium praestare queant, eiusque penitus obliuiscantur. Videte igitur, vt hos foras in agrum mittat, vt villam coempram visitent: *Et abierunt, alius in vil-* *3. Reg. 9.*
lam suam.

Non vobis, o nimis importuna mundi negotia, narus est homo, sed solis rebus caelestibus. Voluit olim Salomon Rex ne quis de filiis Israel seruus esset, aut alterius mancipium, sed illos nobiles creauit, duces constituit, & praefectos curules & equites. De filiis autem Israel non constituit seruire quemquam, sed erant viri bellatores, & ministri eius, & principes, & duces, & praefecti curruum, & equorum. Quibus verbis docemur, nolle Deum vt Christiani, qui veri Israelitae sunt, rebus vilibus, inanibus, terrestribus occupentur, sed ad superiora, caelestiaq; contendant, non vult scilicet cor illorum seruire & ple-

Mundus:
Pharaoni
similis.

Non vult
Deus Chri-
stianum in
rebus nu-
gacibus oc-
cupari.

& plebeium esse, terram sapere, sed bonum suum & nobilitatem spectare, rebus cœlestibus intendens.

Deut. 28. In Deuteronomio vetuit Deus ne quis inter vineas arbores alias plantaret, ne quod forte vitium gemmæ & palmites detrimentum acciperent, sed circumcirca, & haud procul inde. Allegorice hoc exponendo dicendum est, in cordis & animæ vinea solum Deum inuenire debere, cætera vero circumsecus & propter amorem Dei, quo scilicet amor ille fructus producat. Formosa illa Rebecca non procul à fontibus Mesopotamiæ inuenta, seruo Abraham eiusque camelis potum dedit, sed bestiis respectu heri. *Cumq; ille bisset, adiecit quædam camelis suis hauriam aquam, donec camelis bibant:* Ita Deus perfecte, & proximus sicut nos ipsi diligendus, attamen creaturæ creatoris respectu, atque ita cor alio affectu trahi non debet, quam diuino.

3. Reg. 8. In Arca fœderis non nisi tabulæ continebantur, quamuis Paulus Epist. ad Hebræos, vnam manna plenam, & virgam Aaronis adiungat; at quoniam hæc omnia ad legem spectant, idcirco caddit glossa solas legis tabulas in eadē asseruatas, hic dici. Sic quamuis in cordis nostri Arca aliqua mundana habeantur, ita tamen omnia ad Deum referri debent, vt vnica hic lex habitare videatur, id est, aliud cor nostrum non respiret, quam diuina; aliud vero non abhorreat, quam terrena. Amplectenda quies ac sancta solitudo, & animus ab omnibus mundi negotiis & curis auocandus, neue etiam fatui hi Euangelici imitandi, qui ad nuptias inuitati, alij villas adierunt, alij vero ad negotiationem profecti sunt.

VI.
Amor mūdi saluti obest.
Gen. 32. Ecce hic amorem mundi, ecce auaritiam, ecce diuitiarum sitim, quibus nihil magis animam impedit, quo minus ad æternæ beatitudinis nuptias perueniat. Formosa Rachel in terram Jacob mariti abitura, idola patris sui cum auferret, quamprimum eam pater insecutus est, & eadem importunis & infestis precibus, & violenter quodammodo repetiit. Cæterum mundi idola ipsa sunt diuitiæ, quicumque igitur illas in domum sponsi æterni abeundo secum

ferre voluerit, à sceleratissimo illo veteratore Idola mūdli mundo exagitabitur. Quapropter bene diuitiæ consulit Propheta animæ piæ, *Audi filia & sapit. vide, inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui.* Non ait, modo, obliuiscere idola, diuitias, honores, dignitates, sed domum etiam in qua eadem reperuntur.

Quantas autem inquietudines, quot curas diuitiæ homini, qui easdem ambit, adferre solent? quot interius generant scrupulos. Pulchrum quidem Absaloni caput erat, crines instar auri splendebant; atque adeo omnes in admirationem trahebant, sed capitis grauedine assidue torquebatur, ideoque caesariem detondebat; *Semel autem in anno tondebatur, quia grauabat eum caesaries, vt sub onere curuatus incederet.* Quam pulchræ & gratæ essent diuitiæ, si grauissimum capiti aut conscientiæ potius dolorem non causarentur? Atque hoc significare Redemptor voluit, cum Marthæ sollicitæ diceret: *Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima.* Id est, curis variis distraheris, animus tuus turbatus est, nec quietem habere potest.

Huc spectabat etiam cordatus ille Dauid, cum Saulis esse gener detrectabat, & filiæ illius nuptias contemnebat; dicebat quippe nobilibus & vniuersis militiæ præfectis. *An parum vobis esse videtur esse gener regis?* quasi diceret: An non creditis dignitates & honores infinita secum onera trahere, & magnas sollicitudines, difficultates, molestias parere? Porro honorem sequuntur labores, & dignitates pœnæ.

Idem tibi repero, mundi & diuitiarum amator. *An parum tibi esse videtur esse diues mundi?* Quantas diuitiæ miseras & calamitates secum trahunt? quæ non tolerandæ ærumnæ antequam ad diuitias quis perueniat? Quot ad eundem pericula, subeunda discrimina, vt opes coaceruentur, & status conseruetur? quot mala & labores exantlandi, antequam fortuna hæc stabilietur? quot anxietates ferendæ, antequam loca hæc & domus confirmetur? sunt proculdubio res mundi ferula quædam lauta, sed pretij infiniti; & regio epulo. *q. Absolon Amoni fra-*

Diuitiarū amor animam magnopere turbat.

2. Reg. 14.

2. Reg. 17.

tri parauit, in quo miser ille a scariis obtruncatus vitam perdidit, similia. Inuitat quidem mundus ad honores, dignitates, diuitias, easque velut fercula nobis subministrat, sed vitæ machinatur insidias, damnationem adferre conatur, salutem in discrimen adducit, & animam miserrime enecat. Si vero interdum ad honores nos sustollit, non honorare vult, sed eorum tandem rationem deposcere, & vitionem sumere.

2. Reg. 25.
Saulis a-
stus erga
Dauidem.

Eodem quippe astu quoque Saul olim erga Dauidem vsus est, dum Chiliarcham illum creauit. Hoc quippe illi munus dedit non vt honoraret, sed vt eo citius in cõsuetibus in primo constitutus agmine interficeretur. *Amonit eum ergo Saul à se, & fecit eum tribunum super mille viros.* Allegotice dico, mundum ad regias dignitates & honores amplissimos non aliam ob causam nos euehere, quam vt nos euertat, & perniciem adferat, non veto, vt ornet & condecorat. Imitatur ad hæc Regem illum Iuda, qui Vriam cum literis ad Ioab ducem militiæ destinat, vt in primo illum agmine collocet, quo citius ab hostibus interimeretur, nam diuites ad primos honorum gradus & reipublicarum administrationes ac dignitates sustollit, vt eo citius perniciem incurrant, & pessum eant.

2. Reg. II.

Iudic. 9.

Ambitiosa illa ihamus, quamdiu serpsit & humilis fuit, tempore suo florebat, agros ornabat, atque aduersus prætereuntes sepimenti loco fuit, & paucis vt completar, insigni prosperitate gaudebat. At quamprimum ad regiam dignitatem euecta est, & in cæteras arbores imperium sibi arrogare cœpit, perniciem sibi ipsi intulit, nam ab igne correpta, tum se tum socias succendit. O mysterium & allegoriam! Quotnam, D E V S bone, reperire est, qui in humili sua conditione & rebus tenuibus, extrema & summa voluptate perfruuntur, quibus omnia prospere cedunt, ac sexcentis gaudiis potiuntur, sed quamprimum mundus illos ad dignitates sustollere, honoribus cumulare, regni que negotiis applicare incipit, sibiipsis ruinam, interitum, damnationemque sempiternam acquerant.

Primo Regum ultimo legimus, in confictu aduersus Philistæos omnem belli vim & pondus in Saulem verum esse, *Totum prælij pondus versum est in Saul.* Hinc eruo, tunc cum mundi nefarius ille Philistæos aliquos ad dignitates & omnia publica sustollit, in illos totam persecutionum suarum rabiem conuertere, vt eosdem penitus destruat, & misere tandem vitam amittere cogat. An non superba & alta palatia ventorum furore concutiantur, feruuntque summos fulmina montes: ita quoque vt plurimum fieri videmus, vt in animis diuitum & magnatum mundi huius passiones animi & violenti imperus sollicitudinum inualescant ac læuiant, eorumque conscientia acerrimis & grauissimis aculeis exagrentur & remorsu interno.

1. Reg. ult.

Mundus igitur similis est Heliodoro Regis Syriæ Antiochi, de quo in libris Machabæorum, qui cum specioso legationis titulo Ierosolymam missus, & sibi vt templum ingredi liceret, postulans, thesauro in templo deposito inhiabat; sed ita à duobus Equitibus percussus fuit, pene vitam amitteret: & quod mirandum magis, cum Heliodorus ad Regem in Syriam redisset, plagatum memor regi: ait: *Si quem habes hostem aut regni tui insidiatorem, mite illum, & flagellatum eum recipies si tamen euaserit.* Spiritua iter hoc intelligens, dico regem tenebrarum Satanam idem omnino facere solere cum hominibus: destinati enim vt mundi diuitias expilent, sæpissime cælitus puniuntur, & in peccatis moriuntur, quos vero mundus odio prosequitur, & de quibus vindictam sumere desiderat, eos vt plurimum ad thesauros indagandos & diuitias quarrendas destinat.

2. Mach. 3.

Filius Dei vnigenitus cum in deserto Palestinae ieiunans commoraretur, accessit ad Mundus illum Satanas atque omnia mundi regni illi ostendit, modo se deorsum præcipitaret. dat & diuitias hominum. Nouus quoque Satanas mundus est, qui Dei filios in mundi huius deserto commorant: vt seipsum res quotidie impugnat, cumque diuitias perdat. illis & honores offert, ruinam illorum molitur & interitum. Quapropter bene apud Mattheum duobus Apostolis ad honores

Matth. 4.

nores aspirantibus ait Christus, *Nescitis quid petatis*: & vere, nesciunt enim quid petant, qui diuitias perunt.

Psal. 48.

Psalmisses de diuitibus diuitiarumque appetitu loquens, cum dixisset: *Et relinquent alienis diuitias suas* & sepulcra eorum domus illorum in aeternum, quam primum subnectit. *Hac via illorum scandalum*, id est, Via & semitæ per quas diuites & mundani ambulantes, scandalis, curis, impedimentis, difficultatibus, inquietudinibus obstita sunt, unde bene mea sententia Chrysostomus in hunc locum, *Quæ est via illa videamus*, ait, de qua loquitur hic Propheta: *sane est illud studium & diligentia, quam ponunt mundani in sequenda sua voluntate, in sana illa cupiditas habendi bona, & insatiabilis sitis honoris mundi, quod totum non est paruorum impedimentum ad virtutem operandum.* Optime igitur cum nostra parabola coincidit, in qua re ipsa videmus, ob villas & negotia inuitatos impediri, quo minus ad regias nuptias ingrediantur. *Et abierunt alius in villam suam, & alius in negotiationem suam.*

Homil. in Psal. 48.

Iob. 16.

De terræ metallis loquens Iob ait, eadem gigantes esse, qui sub aquis & fluuiis assidue ingemiscant. *Ibi gigantes sub aquis.* Per gemitum autem aurum, argenti & gemmarum, violentiam & crudelitatem intelligit, hominum, qua in aurum grassantur ac furunt, gigantes autem esse ait, vel quod sese defendat, vel quod terreat & exagitet eos qui ipsum terra educere, & arcis includere satagunt.

Num. 13.

Quoniam vero gigantum incidit mentio, in Numeris legimus, exploratores illos missos in terram Chanaan, & terræ fecunditatis specimen ostendentes, contubernales suos terrendo dixisse, se monstra giganteæ & collosæ staturæ, vidisse, *Terra quam lustrauimus, deuorat habitatores suos, populum quem aspeximus proceræ staturæ est, ibi vidimus monstra quadam filiorum Enac de genere giganteo, quibus comparati quasi locusta videbamur.* Fructus terræ mundi huius diuitiæ sunt & honores, sed iisdem vt potiamur cum pluribus gigantibus, id est, difficultatibus, opus est vt configamus Terra diuitiarum, terra est quæ deuorat habitatores suos, & animum

& mentem ardit possidentium. Diuitiæ denique filia prodigæ mundi huius sunt, quæ animas in perniciem trahunt & impediunt, quo minus ad æternæ beatitudinis nuptias pertingant.

Gen. 33.

Iacob postquam cum fratre Esau in gratiam rediisset, & frater illi dixisset: *Gratiatur simul, eroque socius itineris tui*, mox respondit quam benignissime: *Noli Domine mihi, quod paruulos habeam teneros, & oues, & boves fieri mecum, quas si plus in laborando fecero laborare, morientur una die cuncti greges: precedat Dominus meus ante seruum suum, & ego sequar paulatim vestigia eius.* Allegoria hæc nos docet non posse illos qui diuitiis & dignitatibus conerati sunt, Christum sequi, aut lento saltem passu, vt coniugati faciunt, qui paruulos & vxores prægnantes secum ducunt. An non videtis, vt qui villis abundant & negotijs opprimuntur, ad nuptias intrare nequeant? Quâ obrem princeps iratus, seruis ait: *Ite in exitus viarum, & quoscunque inueneritis, uocate ad nuptias.*

VII.

Quid hoc est, *ite in exitus viarum*, an non melius dixisset, *Ite in plateas*, per vrbes vicos, per fora & palatia Principum, in quibus locis magnus esse solet hominum concursus, quam *ite in exitus viarum*? Non profecto, nam in omnibus illis locis peccatores variorum occasione vitiorum nimis distenti sunt, nec ad nuptias illas diuinas parati sunt. Cum igitur Deus concionatoribus suis ait: *ite in exitus viarum*, insinuare vult, mortem ac nouissima esse prædicanda: quasi diceret. Ita auditoribus vestris dicetis, *Cogitate viri, illa quæ tantopere consecretamini tandem aliquando finem habitura, cogitate, inquam, esse vobis aliquando moriendum, adhuc perpendite, voluptatum finem supplicium æternum esse; gula & ingluuiei, morbos & inualerudines; peccati mortalis vero, tartarum & gehennam; mundanarum denique deliciarum, pœnas sempiternas.*

Babylonis superbiam coarguens Esaias; *Esai. 7.* tunc præferri cum Persæ & Medi sanguine vicos & plateas illius replessent dixit, *non posuisti hæc super cor tuum, nec recordata es nouissimæ tui.* Quibus verbis innuit Propheta, quot

quot mala, damna, calamitatesque infelix hæcce vrbs incurrit, quod mortis esset oblita. Idem spectabat Ieremias, cum Ierosolymitanam calamitatem deplorans gemit; *Sordus eius in pedibus eius, & non est recordata finis eius.* Ite igitur cœli nuntij verbi diuini tubæ, concionatores feruidi, in exitus viarum, mortem & iudicium annuntiate, quantus sit tartari horror, quanta vero è contra cœli gloria, docete; illa scilicet nouissima & exitus vitæ sunt; *& quoscumq; inueneritis, uocate ad nuptias.*

Videte igitur vt Iesu Christi fama per vrbem vniuersam spargatur, videte vt odor nominis ac meritorum Messæ per omnes terræ angulos diffundatur. Locum igitur hic habet oraculum, & prognosticon illud sponsi dicetis: *Oleum effusum nomen tuum.* Atque id ita fieri etiam voluit Christus dicens: *Prædicare Euangelium omni creatura.* Eodem etiam respexit in Cantibus, quando dilectam de Libano & cauernis pardorum vocat: *Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, de cubilibus leonum, de montibus pardorum.* Quem locum Tertullianus allegorice de noua Ecclesia, in diuersis mundi climatibus, & è diuersis populis congregata interpretatur, cui subscribunt omnes propemodum Græci Patres. Gregorius Nyssenus, Theodoretus, Pfellus, & alii plures, qui per cubilia leonum & montes pardorum potentes reges instar leonum sequentes, ferocientes, superbos atque variis peccatorum maculis instar pardi maculatos, intelligunt.

(Cant. 1.

Cant. 4.

Lib. 4. contra Marc.

Ecclesia bonos simul & malos comprehendit.

Et quoscumq; inueneritis, uocate ad nuptias. Omnes ad Ecclesiam inuitate, illa namque peccatores simul & iustos comprehendit; est enim ager ille Euangelicus, in quo zizania simul cum tritico; est arca Noe, in qua columbæ permixtæ coruis: est grex Iacob, in quo oves tam nigrae quam albæ; est arca patris familias, in qua palea simul & granum: est lagena ac rete Petri in mare mundi huius coniectum, quod bonos simul & malos pisces concludit.

Ceterum, Auditores, interea dum de seruis & nuntiis ad nuptias regias quoslibet uocantibus loquentem auditis, persuadete uobis me uanum exiis esse, & hodie me, cœlitus

mandato accepto, ad uos destinatum, ut ad æternæ beatitudinis nuptias uos inuitem: omnes igitur ad eandem properate, quam potestis diligentissime currite, ut uidi nolite occupationes prætexere, uillas & agoria tantæ rei tamque prægnanti nolite præponere; ne patiamini, obsecro, ut uobis uenite detrectantibus, ad exitus viarum nuntios suos Deus mittat, id est, ultimos orbis terminos, ad populos incognitos, barbaros & incultos, quo Indos, Iapones, Chineses, Brasilios & Peruanos ad nuptias hæc inuient. Quamobrem ad illas uos hodie inuito, accurrite, properate; omnia siquidem parata sunt, cœlum patet, uenia oblata, sacramenta concessa, gratia uos manet, Iesu Christi merita uobis communicantur, tot indulgentiæ conceduntur, nihil omnino deest, uenite igitur ad nuptias

Tu uero magne & omnipotens Deus, magnifice princeps, qui olim magnas illas nuptias sibi tu instituisti, quando nimirum nostri redimendi ergo, humanæ illum naturæ desponsasti, felices nuptiæ, & coniugium felix, è quo magna nobis & infinita emolumenta accesserunt, gratiam præsta ut inuitationes tuas audiamus, non uero negligamus. Cum uero semper, tum per Prophetas, tum per Apostolos, in utroq; testamento, modo per ueteres Patres, modo per Doctores præsentis temporis, & uerbi tui præcones, alias per Angelos, interdum per secretas inspirationes, nos uoces; fac, obsecro, ut uocationibus tuis cœlestibus respondeamus, ne uimitemur hosce inuitatos, ut cœlo relicto terrena amplectamur, te neglecto mundum sequamur. Nunquam hoc nobis accidat, sed uillas & negotia contemnendo, ad primam uocationis uocem surgamus, & ad iter accingamur, ad æternæ beatitudinis nuptias ituri, ad quas nos deducant Pater

& Filius & Spiritus Sanctus,

Amen.

DOMI-